

**EURONEWS OM TILPASSET OPPLÆRING/SPECIALUNDERVISNING
UTGAVE NR. 15**

I DENNE UTGAVEN ...

Meddelelse fra direktøren	2
1. The Agencys prosjekt “Tidlig intervensjon i førskolealder: situasjonsanalyser fra Europa”	3
3. Endring av lovgivning, retningslinjer og læreplan. Hva med endring av praksis? Nye utfordringer ved tidlig intervensjon i førskolealder i Finland.	6
4. Tidlig intervensjon i førskolealder i Spania: Fokus på systematisering	7
5. “Nettverksbygging” som modell for språkopplæring i Norge	8
6. Kompetanseutvikling for fagpersoner på intervensjonsfeltet i Nederland	9
7. Politiske initiativer i Danmark tar sikte på å sikre kvaliteten på opplæringstilbudet for barn	10
8. Perspektiver innenfor tidlig intervensjon i Frankrike	11
9. Språkstøtte i førskolen i Schleswig-Holstein i Tyskland	12
10. Europarådet understreker betydningen av tidlig intervensjon overfor små barn med autisme	12
11. Nylig avholdte konferanser om tidlig intervensjon i førskolealder.	13
12. Transatlantisk konsortium for tidlig intervensjon i førskolealder	15
Produksjonsinformasjon	17

Meddelelse fra direktøren

Kjære lesere!

Velkommen til denne spesialutgaven av vårt EuroNews-nyhetsbrev, hvor vi tar for oss tidlig intervensjon i førskolealder. Vi vet at det små barn erfarer, føler og opplever i sine første leveår, har avgjørende innvirkning på resten av livet deres, noe som gjør dette til et svært viktig tema. Tidlig intervensjon i førskolealder har som formål å støtte og styrke barnet, dets familie og tjenestene som er aktuelle i denne viktige fasen av barnets liv.

I løpet av de siste årene har tidlig intervensjon i førskolealder vært temaet for et stort prosjekt ledet av the Agency. Vi mener det er viktig at alle som jobber med opplæring og utdanning, blir kjent med resultatene fra the Agencys prosjekt og arbeidet som utføres i våre medlemsland. Derfor har vi laget et nyhetsbrev spesielt viet dette temaet.

Vi håper at informasjonen fra the Agency og våre medlemsland vil være av interesse for deg, og at du kan ha nytte av den i ditt arbeid.

Cor Meijer
direktør

1. The Agency's prosjekt "Tidlig intervensjon i førskolealder: situasjonsanalyser fra Europa"

I perioden 2003–2005 gjennomførte the Agency en prosjektanalyse av tidlig intervensjon i førskolealder i Europa. Tidlig intervensjon er et viktig felt, både på politisk og faglig nivå. Det dreier seg om retten helt små barn og deres familier har til å motta nødvendig hjelp og støtte.

Ekspertene på tidlig intervensjon i førskolealder – beslutningstakere, fagpersoner innen helse-, opplærings- og sosialtjenester samt forskere og familier – fra 19 europeiske land har vært involvert i dette prosjektet.

Prosjektanalysen har bestått av fire faser. Informasjonsfasen: Innsamling av nasjonale bidrag, strukturert etter en modell som muliggjør en sammenligning av eksisterende tilbud og tjenester i de aktuelle landene. Informasjonsutveksling mellom fagpersoner vedrørende en rekke forhåndsbestemte temaer. Møter og besøk har hovedsakelig funnet sted i München (Tyskland), Coimbra (Portugal) og Västerås (Sverige): Disse tre byene gav prosjektdeltakerne muligheten til å evaluere ulike måter man kan ta i bruk den økologisk-systemiske intervensjonsmodellen på.

Samtaler og drøftelser av den seneste utviklingen innenfor tidlig intervensjon, førte til utarbeidelsen av et utkast med de viktigste prosjekresultatene. Dette ble fulgt opp av et sluttseminar der foreldre, fagpersoner, beslutningstakere og forskere deltok i en åpen diskusjon omkring hovedkonklusjonene som ekspertgruppen hadde kommet frem til, og endte med en validering av prosjekresultatene.

Et av hovedresultatene fra prosjektet er en felles europeisk definisjon av tidlig intervensjon i førskolealder:

Tidlig intervensjon i førskolealder er en kombinasjon av tjenester/ytelser beregnet på helt små barn og deres familier, som tilbys på forespørsel fra familien på et bestemt tidspunkt i barnets liv, og som omfatter alle tiltak som iverksettes når et barn trenger tilpasset støtte for å: sikre og styrke dets personlige utvikling, styrke familiens kompetanse og fremme sosial inkludering av familien og barnet. Tiltakene skal settes i verk i barnets naturlige omgivelser, fortrinnsvis på lokalt nivå, og ha en familieorientert og tverrfaglig tilnærming.

Et prosjektsammendrag – Tidlig intervensjon i førskolealder: Situasjonsanalyse fra Europa, nøkkelområder og anbefalinger – er nå tilgjengelig. Her beskrives fremveksten av ideene og teoriene som ligger bakom et helt nytt tidlig intervensjonskonsept, der helse-, opplærings- og samfunnsvitenskap er direkte involvert. Rapporten beskriver et skifte fra en type intervensjon som hovedsakelig fokuserte på barnet, til en type der både barnet, familien og miljøet rundt inkluderes. Dette representerer et fokusskifte fra en "medisinsk" til en "sosial" modell.

Følgende nøkkelelementer i dette nye intervensjonskonseptet ble kartlagt i the Agency's prosjektanalyse:

Tilgjengelighet, nærhet, lav pris og mangfold i de europeiske intervensjonstjenestene. Et variert tjenestetilbud skal stilles til rådighet så tidlig som mulig og være gratis eller koste minimalt for familiene. Tjenestene skal oppfylle familienes behov og gi et familiefokusert, lokalt intervensjonstilbud. Helse-, sosial- og opplæringstjenester skal involveres og ha felles ansvar for tidlig intervensjon i førskolealder.

Målgrupper, teamarbeid, opplæring av fagpersoner og arbeidsverktøy er nøkkelfaktorer. Fagpersoner fra ulike fagfelt er involvert i støttetilbudet til små barn og deres familier. Det er avgjørende at de ikke begrenser seg til kun å jobbe innenfor rammene av sine respektive avdelinger, men i stedet samarbeider i tverrfaglige team. I tilfeller der det er behov for intervensjon, utarbeides det en individuell plan – også kalt familieplan eller individuell plan for familietjenester – som er et resultat av samarbeid mellom familien og teamet. Planen fokuserer på behov, sterke sider, prioriteringer, målsettinger og tiltak som skal iverksettes og evalueres.

Alle disse elementene utgjør grunnlaget for utarbeidelsen av en rekke anbefalinger – hovedsakelig rettet mot fagpersoner innenfor feltet – som har som formål å forbedre og konsolidere eksisterende intervensjonstjenester og -tilbud. Disse anbefalingene presenteres i the Agencys prosjektrapport som kan lastes ned gratis på 18 språk, fra: <http://www.european-agency.org/site/info/publications/agency/ereports/15.html>

All informasjonen som ble samlet inn i løpet av prosjektet, er gjort tilgjengelig på nettsiden for tidlig intervensjon i førskolealder, på: <http://www.european-agency.org/eci/eci.html>

Mer informasjon om prosjektet kan fås fra brussels.office@european-agency.org

2. Tidlig intervensjon i førskolealder og foreldretilfredshet i Litauen

Foreldretilfredshet er blitt identifisert som en av de viktigste indikatorene for kvaliteten på intervensjonstilbudet. Målsettingen for dette forskningsprosjektet fra 2004, var å evaluere foreldretilfredshet tilknyttet ulike sider ved intervensjonstjenestene i Litauen.

“Tilfredshet” er et sammensatt begrep som ofte forstås og tolkes ulikt blant foreldre og fagpersoner. Derfor valgte man å analysere flere aspekter ved tilfredshet i prosjektet: foreldres vurdering av anvendt intervensjonsmodell, støtten som tilbys foreldre og barn, forholdet mellom foreldre og fagpersoner, tjenestetilgjengelighet og organiseringen av intervensjonsarbeidet.

I analysen ble skalaen “*European Parental Satisfaction Scale about Early Intervention*” (utviklet ved Siauliai University, i samarbeid med Special Education Institute ved Fribourg University i Sveits), benyttet. Foreldre til barn med behov for tilpasset opplæring/spesialundervisning tilknyttet sju ulike intervensjonstjenester i Litauen, deltok i forskningsprosjektet. I alt ble 160 foreldre spurt.

Resultatene fra undersøkelsen viste at foreldrene generelt gav en positiv evaluering av kvaliteten på intervensjonstjenestene i Litauen.

Aspektet som ble trukket frem som det mest positive av foreldrene, var **støtten barnet deres mottok** (se figuren nedenfor). Tilgjengeligheten på intervensjonstjenester og organiseringen av arbeidet ble vurdert som tilfredsstillende. Foreldrene var minst tilfredse med faktorer tilknyttet opprettelsen av et sosialt miljø, selve intervensjonsmodellen og forholdet mellom fagpersoner og foreldre.

Figur: Gjennomsnittsdata for ulike aspekter ved foreldretilfredshet i Litauen

- Støtte til barnet
- Forhold mellom foreldre og fagpersoner
- Støttemodell
- Sosialt miljø

Generelt var foreldrene tilfredse med intervensjonstilbudet. Det var imidlertid en utbredt oppfatning at fagpersoner fremdeles inntar rollen som “eksperter” i denne prosessen, og at man retter behandlingstilbudet utelukkende mot barnet i stedet å tilby intervensjon som involverer familiemedlemmer og som stimulerer de sosiale ferdighetene til barnet og dets familie.

For mer informasjon kan du kontakte Stefanija Alisauskiene, leder for Siauliai University Research Centre on Special Education, på stefa@su.lt, eller Regina Labiniene, Agency Representative Board Member for Litauen, på regina.labiniene@smm.lt

3. Endring av lovgivning, retningslinjer og læreplan. Hva med endring av praksis? Nye utfordringer ved tidlig intervensjon i førskolealder i Finland.

I Finland får alle barn mellom 10 måneder og 7 år tilbud om å bli med i et daghjemssystem som heter ECEC. Ordningen omfatter både opplærings- og omsorgstilbud (såkalt EduCare) og er det mest utbredte systemet for tidlig intervensjon i førskolealder i Finland. De fleste barn som har behov for tilpasset opplæring/spesialundervisning eller som er i risikogruppen (85 %), omfattes av dette tilbudet.

Daghjemssystemet sorterer under helse- og sosialdepartementet. Bestemmelsene som regulerer daghjemssystemet, kom på plass på 1970-tallet i form av loven *Act on Children's Day Care (36/1973)*. På den tiden var imidlertid tankegangen preget av segregering og medisinsk teori. Lovene *Government Resolution Concerning the National Policy Definition on Early Childhood Education and Care, 2002* og *National Guidelines on ECEC Curriculum (2003)* var de første nasjonale lovene der prinsippene om inkludering og tidlig intervensjon i førskolealder ble nevnt. I begynnelsen av 2006 utarbeidet myndighetene endringer til loven som vil ha innvirkning på daghjemssystemet. Endringene går på nye måter å organisere inkluderende spesialtjenester for barn på, og har følgende hovedtrekk:

- prinsippet om inkludering forutsetter at intervensjon rettet mot barn, inkorporeres som en naturlig del av de daglige opplæringsaktivitetene for barnet,
- det legges større vekt på å involvere daghjempersonale og foreldre i vurderingen av barnets spesifikke behov.

Slike lovendringer er naturligvis svært viktige, men hva skjer i praksis? Fagpersoner på feltet har fått muligheten til å delta på møter og seminarer som er blitt arrangert som ledd i utarbeidelsesprosessen tilknyttet en ny læreplan. Her har de kunnet komme med innspill om hva de ønsker endret i den gjeldende intervensjonspraksisen, og deres syn er blitt tatt til følge. Fagpersoner har gitt uttrykk for at de synes den nye læreplanen fungerer i praksis.

Mange steder er det blitt gjort endringer i måten tjenestene organiseres på: Støtte tilbys tidligere, og foreldre involveres sterkere i støtteprosessen. Det er etablert en ny metode for opplæring av de ansatte – "Tidlig støtte for barn" – der arbeidsgrupper gjennom dialog og refleksjon i fellesskap søker å utvikle alternative arbeidsmetoder og nye holdninger til det å skulle samarbeide med foreldre. Det gjenstår fremdeles arbeid på dette området, men de iverksatte endringene er lovende.

For mer informasjon om endringene som er gjennomført i Finland på dette feltet, kan du kontakte Liisa Heinämäki, forsker ved National Research and Development Centre for Welfare and Health, STAKES, på adressen liisa.heinamaki@stakes.fi, eller besøke nettstedet <http://varttua.stakes.fi/EN>

www.stm.fi/Resource.phx/eng/index.htm

www.oph.fi/english

Du kan også kontakte nasjonal koordinator for Finland, Pirjo Koivula, på pirjo.koivula@oph.fi.

4. Tidlig intervensjon i førskolealder i Spania: Fokus på systematisering

Både pionerprogrammer innenfor tidlig intervensjon og nye teorier om barns utvikling og sosiale integrasjon ble introdusert i Spania sent på 1970-tallet. Før disse programmene ble iverksatt, var det ikke vanlig å inkludere barn med behov for tilpasset opplæring/spesialundervisning i ordinær opplæring. I denne sammenhengen spilte intervensjonsprogrammer, på tross av sin eksperimentelle karakter, en viktig rolle når det gjaldt å endre fremtidsutsiktene og holdningene til funksjonshemmede barn.

Det har skjedd store fremskritt på området i løpet av de siste 30 årene i Spania. Intervensjonstjenester er tilgjengelige over hele landet og er blitt en viktig kilde til støtte for barn med slike behov og deres familier. Følgende nøkkelaspekter i Spanias "hvitebok om tidlig intervensjon" er blitt anerkjent av de politiske myndighetene som veiledende prinsipper for utviklingen av intervensjonsprogrammer: samarbeid, styrking av familien, et desentralisert og gratis tilbud, tverrfaglig samarbeid og flerdimensjonal intervensjon.

I dag mottar så å si alle barn med kartlagte funksjonshemminger eller utviklingsvansker et intervensjonstilbud i Spania, noe som innebærer at de kan fortsette sin opplæring i det ordinære opplæringssystemet.

Europeiske initiativer som Helios-programmet (1993–1996) og the Agency-prosjektet om tidlig intervensjon (2003–2005), har spilt og fortsetter å spille en uvurderlig rolle i disse prosessene i Spania. Helios-programmet etablerte et grunnlag for informasjonsutveksling mellom land som iverksatte nye og eksperimenterende intervensjonsprosjekter. the Agencys prosjekt har tatt flere viktige steg fremover: I tillegg til å etablere en database med informasjon om det allsidige intervensjonstilbudet i Europa, ble også viktige ideer og praktiske aspekter ved tidlig intervensjon i førskolealder trukket frem. Anbefalingene dreier seg hovedsakelig om fremtidige kvalitetsstandarder og god praksis på feltet.

Spania opplever nå et nytt stadium i forbindelse med tidlig intervensjon. Utarbeidelsen av nye og grunnleggende retningslinjer og reguleringer for tidlig intervensjon står på trappene, i regi av Spanias råd for funksjonshemmede (Real Patronato sobre Discapacidad), med støtte fra Spanias forbund for fagorganisasjoner (GAT) og forbund for funksjonshemmede (CERMI). Det legges spesiell vekt på å få etablert klare regler på området, inkludert kriterier for rett til støtte, finansieringsstrategier, lokalisering av tjenestetilbud og kompetansekrav for fagpersonale.

For mer informasjon om tidlig intervensjon i Spania kan du kontakte Jaime Ponte, spesialist på rehabilitering, på 981356754@telefonica.net, eller Andrés Hernández Zalón, Agency Representative Board Member for Spania, på andres.hernandez@mec.es

5. “Nettverksbygging” som modell for språkopplæring i Norge

“Nettverksbyggingsmodellen” er en spesialutviklet modell for språkopplæring som tar utgangspunkt i Karlstad-modellen, og som ble tatt i bruk ved Sørlandet kompetansesenter i 1999. Modellen er utviklet av professor Irene Johansson (fra Universitetet i Karlstad i Sverige), som er kompetansesenterets veileder og har iverksatt -veileder og har iverksatt og presentert modellen overfor de aktuelle familiene. Karlstad-modellen for språkopplæring benyttes i hele Skandinavia.

Modellen er basert på en filosofi der man vil styrke brukernes ferdigheter gjennom å skape et miljø som bidrar til å gi foreldre økt beslutningsdyktighet ved valg av læringsmetode og utdanning for barnet sitt. Modellen er også inspirert av “økologisk system”-teorier som går ut på at det å studere et barns utvikling ikke bare innebærer å observere barnet, men også å være oppmerksom på barnets interaksjon med sine omgivelser.

Siden iverksettelsen av modellen har kompetansesenteret opparbeidet seg viktig erfaring på feltet, og i dag anvendes modellen for å støtte barn med språkvansker eller alvorlige/sammensatte opplæringsbehov.

Foreldrene spiller naturlig nok en avgjørende rolle i barnets liv og utvikling. Det er imidlertid også viktig å huske på at foreldre er en sårbar gruppe. De har behov for noen de kan dele både sorger og gleder med, og trenger også noen de kan dele ansvaret for barnets utvikling med.

I nettverksgrupper arbeider fagpersoner, familier og andre enkeltaktører sammen for å støtte barnets tale- og språkutvikling. Et barns språkutvikling fremmes gjennom interaksjon med mennesker som innehar ulike roller. Formålet med nettverket er nettopp å legge til rette for et slikt allsidig miljø. Intervensjonen skjer i hverdagen, innenfor rammene av barnets vanlige rutiner. Alle medlemmene i nettverksgruppen følger de samme strategiene, men gir barnet mulighet til å tilegne seg kunnskap og ferdigheter på ulike arenaer og på ulike måter i løpet av dagen. Alle involverte har som oppgave å være en god “samtalepartner” for barnet.

Nettverksaktivitetene settes i gang så snart foreldrene har definert hvem som er viktige personer i barnets omgivelser. Det kan dreie seg om lærere, besteforeldre, tanter, onkler, naboer, avlastningspersoner som sørger for fritidsaktiviteter, m.fl. Foreldrene spør disse personene om de vil delta i nettverksgruppen, som møtes jevnlig for å diskutere og bestemme hva de mener er viktig lærdom for barnet. I tillegg definerer de hvilken læringsmetode som egner seg best samt den praktiske gjennomføringen. På denne måten blir hver nettverksgruppe spesialtilpasset det enkelte barnet.

For mer informasjon om modellen kan du kontakte Arlene Temte, rådgiver ved Sørlandet Kompetansesenter i Kristiansand, på arlene.temte@statped.no, eller Marit Hognestad, the Agency's nasjonale koordinator for Norge, på marit.hognestad@utdanningsdirektoratet.no.

6. Kompetanseutvikling for fagpersoner på intervensjonsfeltet i Nederland

Tidlig intervensjon i førskolealder forutsetter at personer fra ulike fagfelt samarbeider om å tilby tjenester til familier med barn med behov for tilpasset opplæring/spesialundervisning. I denne sammenhengen spiller kompetanseutvikling en viktig rolle.

I Nederland tilbyr universitetet i Groningen www.rug.nl/gmw/index?lang=en grunnopplæring i tidlig intervensjon i førskolealder. I tillegg tilbys temaspesifikke kompetanseutviklingskurs for fagpersoner fra ulike fagfelt innenfor tidlig intervensjon. Et eksempel på slike kompetanseutviklingskurs, er opplæringen som organiseres gjennom Portage Group-programmet ved flere spesialdagshjem og rehabiliteringssentre i Nederland. Kursene arrangeres av medlemmer ved instituttet for ortopedagogikk ved universitetet i Groningen, sammen med spesialister på området.

Portage Group-programmet gjennomføres i barnegrupper og har som formål å stimulere barnets utvikling innenfor gruppen – gjennom lek og fastlagte aktiviteter. Programmet går ut på å jobbe med funksjonsrelaterte, individuelle målsettinger tilknyttet barnets daglige gruppeaktiviteter, for på den måten å hjelpe barnet og støtte både familien og opplæringspersonalet.

Hovedprinsippet i modellen er å knytte det enkelte barns utviklingsnivå til deres dagligdagse miljø. Individuelle opplæringsmål danner grunnlaget for retningslinjene som skal følges, og detaljert planlegging og koordinering er avgjørende faktorer for oppnåelsen av disse målene. Portage Group-programmet gjennomføres på to nivåer: rettet mot det enkelte barnet og rettet mot grupper.

Opplæring i Portage Group-programmet gis i grupper bestående av opplæringspersonale og helsepersonale og omfatter flere temaer: teoretiske retningslinjer for arbeidsmetoden, praktiske verktøy for formulering av målbare og observerbare atferdsmål, veiledning i hvordan man formulerer trinn (oppgaveanalyse), analyser av atferdsvansker basert på en ABC-analyse (Antecedent, Background & Consequences) samt opplæring i bruk av materialet tilknyttet selve Portage Group-programmet. Opplæringen går over seks uker, og deretter evalueres deltakerne gjennom en konkret studie der de jobber.

En “atferdseksperter” som samtidig får opplæring som Portage-koordinator, veileder deltakerne på arbeidsplassen deres. En ekspert på iverksettelse av intervensjonsprogrammet veileder atferdseksperterne over en periode på ett år. Etter ett år har atferdseksperterne kompetanse til å lære opp nye grupper av opplærings- og helsepersonale på intervensjonsfeltet, slik at de får den nødvendige kompetansen til å kunne oppfylle behovene til barna og deres familier.

For mer informasjon om kompetanseutvikling innenfor tidlig intervensjon kan du kontakte Ineke Oenema-Mostert på c.e.oenema-mostert@rug.nl, Bieuwe Van der Meulen på b.f.van.der.meulen@rug.nl (fra universitetet i Groningen) eller Sip Jan Pijl, the Agency's nasjonale koordinator for Nederland, på s.j.pijl@rug.nl.

7. Politiske initiativer i Danmark tar sikte på å sikre kvaliteten på opplæringstilbudet for barn

I desember 2005 nedsatte den danske regjeringen en ekspertkomité som fikk som hovedoppgave å utarbeide anbefalinger som skulle danne grunnlaget for regjeringens målsetting om å sikre alle barn en god start på skoletilværelsen. Komiteens rapport ble publisert i februar 2006.

Omkring 80 % av alle danske barn i alderen 1–2 år går i en eller annen form for daghjem, daginstitusjon eller aldersintegreert senter. Omkring 95 % av alle barn mellom 3 og 6 år går i barnehage. Av førstegenerasjons innvandrerbarn mellom 3 og 5 år, går 77 % i daghjem, mens for andregenerasjons innvandrerbarn er tallet 81 %. Det vil si at nesten alle barn mellom 1 og 6 år går i en eller annen form for barnehage/daginstitusjon, selv om dette ikke er obligatorisk.

I regjeringens dokumentforslag over visjoner og strategier for “*verdens beste Folkeskole*” fra 2005, understrekes betydningen av økt samsvar mellom daginstitusjoner, skoler og skolebaserte fritidsaktiviteter.

Myndighetene planlegger å bruke 270 millioner euro i tidsrommet 2005–2009 på styrking av kvaliteten på tjenestene som tilbys i daginstitusjoner, og det første året er en stor del av budsjettet øremerket spesifikke aktiviteter rettet mot sosialt vanskeligstilte barn.

Rammene for ekspertkomiteens arbeid angav spesielt fokuset på sosialt vanskeligstilte barn som viktig. Komiteens fant at fokuset på og læreplanen for disse barna er blitt styrket etter innføringen av obligatoriske læreplaner i 2004, noe som skyldes at alle målsettinger, metoder og aktiviteter som anvendes ved institusjoner for disse barna, i dag må spesifiseres klart i læreplanen.

Komiteen anbefalte at daginstitusjonenes opplærings- og sosialiseringstiltak bør fokusere spesielt på å lette overgangen til skoletilværelsen. Komiteen foreslo også at institusjonene bør evalueres på regelmessig basis for å sikre at de oppfyller kravene til læreplanen og skolen.

I tillegg ble det foreslått å etablere rådgivningstjenester rettet mot daginstitusjoner og lokale myndigheter på feltene opplæring, vurdering, evaluering og overgang til skolesystemet. Dette vil styrke kvaliteten på praksisen ved daginstitusjonene.

Anbefalingene til komiteen vil bli drøftet på politisk nivå i løpet av våren 2006, og vektlegger læring og opplæring som en integrert prosess som omfatter daginstitusjoner, førskole og skolebaserte fritidsaktiviteter. Lovforslag basert på de vedtatte anbefalingene, vil bli fremmet i det danske parlamentet i 2006/2007.

For mer informasjon om dette arbeidet kan du kontakte Helle Beknes, rådgiver i det danske utdanningsdepartementet, på helle.beknes@uvm.dk, eller Preben Siersbaek, the Agency's nasjonale koordinator for Danmark, på siersbaek@uvm.dk

8. Perspektiver innenfor tidlig intervensjon i Frankrike

I Frankrike skilles det mellom to perspektiver når det gjelder tidlig forebygging og iverksettelse av forebyggingstiltak: generell forebygging og spesialisert forebygging. Bakgrunnen er at disse to områdene krever ulik tilnærming når det gjelder begrepsbruk, tiltak, involverte fagpersoner og anvendte prosesser.

Generell forebygging søker å hindre potensielle fremtidige utviklingsvansker gjennom å tilby barn optimale utviklingsforhold. Dette omfatter ulike psykologiske, sosiale og interpersonelle faktorer for læring og for interaksjon mellom barnet og dets skolemiljø.

Spesialisert forebygging skiller seg fra generell forebygging på den måten at det her er snakk om å forutse nødvendigheten av spesialiserte tiltak når det foreligger tydelige behov eller forutsigbare vanskeligheter i et barns livssituasjon.

Målet er derfor å skille klart mellom de to forebyggingstypene, samtidig som at man er åpen for at de kan fungere supplerende i forhold til hverandre. Dette skillet gjør det enklere å kartlegge nøyaktig hvilke faglige ressurser som er nødvendige i det enkelte barnets tilfelle.

Når det gjelder forebyggingsarbeidet som utføres av fagpersoner ved Réseaux d'Aides Spécialisées aux Elèves en Difficulté, RASED, skjer dette ved hjelp av et sett med metoder som skal "hindre at vanskeligheter oppstår" gjennom en minimering av risikofaktorer.

RASEDs arbeid går ut på å avdekke potensielle lærevansker før de etableres. Tidlig forebygging i førskolen krever at man definerer og oppretter gunstige forhold som gjør det enklere for skolen å oppfylle behovene til barnet og dets foreldre. Arbeidet er rettet mot behovene til førskolebarn og innebærer at det iverksettes tiltak som er spesielt tilpasset det enkelte barnets behov.

Målsettingen er å forebygge lærevansker hos elever – spesielt de aller svakeste – gjennom å organisere forebyggingsmetoder som skal tas i bruk i størst mulig grad innenfor skolens ordinære læringsmiljø, også i klasseromssituasjonen, og som tar hensyn til alle sider ved barnets funksjonsevne og atferd på skolen.

Slike metoder forutsetter et nært samarbeid mellom de ulike lærekreftene som har med barnet å gjøre. Denne "samhandlingssituasjonen" skaper et gunstig utgangspunkt for etablering av et reelt samarbeid mellom fagspesialister og lærere, med utgangspunkt i kompetansemangfold.

For mer informasjon kan du kontakte Nel Saumont, the Agencys nasjonale koordinator for Frankrike, på dpri@inshea.fr, eller Brigitte Bayet eller Paul Fernandez i Prevention Department INS-HEA, på www.inshea.fr (En spalte spesielt tilegnet forebyggingsarbeid blir snart opprettet her.)

9. Språkstøtte i førskolen i Schleswig-Holstein i Tyskland

Ifølge loven har alle spesialskoler i Schleswig-Holstein ansvaret for å fungere som støttesentre for lokalsamfunnet. Det betyr at de ikke bare har ansvaret for elevene ved spesialskolene, men også ved skolene i nærmiljøet som sorterer innunder det ordinære skolesystemet. For 10 år siden begynte Schleswig-Holstein å anvende intervensjons- og forbyggingstiltak for å redusere antallet barn som går på skoler eller i klasser for elever med språkvansker.

Det første som ble gjort, var å sette i gang et pilotprosjekt i et av distriktene. Pilotprosjektet gikk ut på at skoleadministrasjonen tok i bruk språkpedagoger i førskolen i stedet for på de høyere klassetrinnene, slik som tidligere. Disse språkpedagogene gav førskolepersonalet opplæring i generell tale- og språkstøtte slik at de ble i stand til å oppdage om et barn hadde behov for ekstra støtte på dette området. Dermed fikk man fikk muligheten til å iverksette tiltak for det aktuelle barnet, før han/hun begynte på skolen.

Parallelt med dette initiativet ble alt språkstøttepersonale aktivt involvert i førskolene, og skolen for tale- og språkvansker gav støtte til elever med alvorlige språkvansker innenfor rammene av det ordinære skolesystemet.

Dette systemet er i dag etablert i alle distriktene i Schleswig-Holstein, og fungerer som et nyttig hjelpemiddel i språkstøttetjenestene som rettes mot førskolen. De positive erfaringene fra denne formen for tidlig intervensjon og forebygging, har ført til en omorganisering av hele støttesystemet.

Systemet er utpekt som et viktig satsningsområde for myndighetene i perioden 2005–2010. Opplæringspersonale ved alle førskoler vil bli gitt opplæring i generell språkstøtte av språkpedagoger fra støttesentrene. I tillegg tilbys førskolebarn med behov for støtte i tysk som andrepråk, et intensivkurs kalt SPRINT – enten innenfor eller utenfor rammene av daginstitusjonen – før de begynner på skolen. Denne støtten vil også gradvis bli gjort tilgjengelig for alle barn som kommer fra svake språkmiljøer.

For mer informasjon om dette arbeidet i Schleswig-Holstein, kan du kontakte Anette Hausotter, the Agencys nasjonale koordinator for Tyskland, på a.hausotter@t-online.de

10. Europarådet understreker betydningen av tidlig intervensjon overfor små barn med autisme

I 2004 opprettet Europarådet en ekspertkomité for opplæring og integrering av barn med autisme. Denne komiteen har samarbeidet tett med Autism-Europe innenfor en bredere ramme av å styrke menneskerettigheter i organisasjonens 46 medlemsland.

Komiteen ledes av Kari Steindal (Norge) og utveksler informasjon om definisjon av autisme og relevant statistikk. Den har også ansvaret for å analysere tjenestene som tilbys disse barna, og da spesielt innenfor skolesystemet, og å samle inn eksempler på god praksis. Komiteen jobber for øyeblikket med å utforme anbefalinger og retningslinjer

til myndighetene med sikte på å forbedre opplæringen og integreringen av barn med autismespektrumlidelser (ASD) i Europa.

Et kartleggingsskjema ble sendt rundt internt i alle medlemslandene med spørsmål om hvilke tjenester det enkelte land tilbyr, spesielt på feltene deteksjon og diagnostisering. Svarene er nå til analyse. Per i dag anerkjennes autisme som en spektrumlidelse med tilhørende distinkte behov i de fleste av landene som har bidratt i kartleggingen (Japan deltok som observatørland), selv om denne oppfatningen i enkelte tilfeller er av nyere dato i. I alle deltakerlandene hersker det enighet om at autisme ofte diagnostiseres for sent. Tidligere diagnostisering anses som oppnåelig, og en diagnostisk vurdering skal suppleres av en individuell vurdering av opplæringsbehov. Oppdatert forskning viser at tidlig intervensjon er viktig i forbindelse med autismespektrumlidelser, spesielt i tilfeller med alvorlige kommunikasjonsvansker.

Den 5. april 2006 vedtok ministerkomiteen i Europarådet en all-europeisk handlingsplan som har som formål å sikre funksjonshemmedes rettigheter og fremme full integrering av funksjonshemmede i samfunnet. Handlingsplanen skal iverksettes i perioden 2006–2015 (Recommendation Rec(2006)5) og definerer rammene for en felles europeisk politikk for funksjonshemmede. Den er rettet mot både medlemslandene og Europarådet, og tar for seg de viktigste aspektene ved funksjonshemmedes hverdag. Innenfor helsevesenet foreslås det at landene anerkjenner behovet for tidlig intervensjon og effektive tiltak for detektering, diagnostisering og behandling av vansker på et så tidlig stadium, som mulig. Når det gjelder rehabilitering, fastsetter handlingsplanen en målsetting om at effektive tiltak for tidlig intervensjon skal iverksettes fra fødselen av, med utgangspunkt i en tverrfaglig tilnærming. Betydningen av støtte og rådgivning for foreldre fremheves også.

Konklusjonene og anbefalingene fra ekspertkomiteen for opplæring og integrering av barn med autisme, vil bli gjort tilgjengelige mot slutten av 2006.

For mer informasjon kan du kontakte Muriel Grimmeissen, ekspertkomiteens sekretær, på www.coe.int/soc-sp

Kilde – Europarådet

11. Nylig avholdte konferanser om tidlig intervensjon i førskolealder.

I løpet av 2005 ble det avholdt tre store konferanser – i Tsjekkia, Storbritannia og Portugal – der man tok for seg tiltak og spørsmål tilknyttet tidlig intervensjon. Fagspesialister fra the Agency deltok på konferansene, som gav fagpersoner fra en rekke land innenfor og utenfor Europa anledning til å utveksle erfaringer fra arbeidet sitt.

Praha, Tsjekkia, mai 2005

I mai 2005 ble det arrangert en konferanse i Praha, der man tok for seg temaet tidlig intervensjon rettet spesielt mot spedbarn og små barn. Åpningstalen ble holdt av

Tsjekkias viseutdanningsminister Alena Sterbova, som understreket hvor viktig dette feltet er i Tsjekkia.

I løpet av konferansens to dager presenterte og utvekslet forskere og representanter fra forskjellige europeiske land og fagfelter, informasjon om forebyggingspraksis rettet mot små barn. Et gjennomgangstema på konferansen var spørsmålet om det viktige, men også sensitive, samarbeidet mellom foreldre og fagpersoner, og deltakerne tok for seg konkrete eksempler fra Tsjekkia i sine diskusjoner. Konferansen gav også tsjekkiske foreldre muligheten til å formidle sine meninger, erfaringer og behov direkte til fagpersoner.

For mer informasjon kan du ta kontakt med konferansearrangørene – the Agency Representative Board Member for Tsjekkia, Zuzana Kaprova, på kaprovaz@msmt.cz og Alain Bony på alain.bony@wanadoo.fr

Birmingham, Storbritannia, november 2005

Konferansen European Early Childhood Intervention, arrangert av Sunfield Professional Development Centre, ble avholdt i Birmingham den 28. og 29. november 2005. I de senere år har det vært iverksatt en rekke tiltak på intervensjonsområdet i Storbritannia. Formålet med konferansen var å etablere en åpen dialog mellom fagpersoner og forskere på dette området i Storbritannia samt deres kolleger i Europa.

Konferansen ble støttet av de britiske utdanningsmyndighetene og flere store veldedighetsorganisasjoner i Storbritannia (blant annet MENCAP, SCOPE, RNIB, Mental Health Foundation), som ønsker å etablere intervensjonstjenester som en integrert del av tjenestene som tilbys familier. Over 500 delegater fra hele Storbritannia og Europa, inkludert medlemmer i prosjektet om tidlig intervensjon fra the Agency, deltok på konferansen.

Konferansen ble åpnet av den britiske barne- og ungdomsministeren Maria Eagle. Viktige foredrag og appeller ble gitt av Michael Guralnick, presidenten i International Society on Early Intervention, Patricia Champion fra Christchurch Early Intervention Centre på New Zealand og Philippa Russell fra Disability Rights Commissioner i Storbritannia. Mange av konferansens arbeidsgrupper ble organisert av representanter fra Eurlyaid (European Association on Early Intervention). Temaene for disse arbeidsgruppene var fattigdom, utvikling av tjenester, ulike europeiske systemer og eksempler på god praksis.

Boken "Early Childhood Intervention; International Perspectives, National Initiatives, and Regional Practice", redigert av Barry Carpenter og Jo Egerton, ble også presentert på konferansen. Boken dekker konferansens hovedtemaer og gir en oversikt over utviklingen på britisk, europeisk og internasjonalt nivå når det gjelder endringene i befolkningsgruppene som tilbys intervensjonstjenester.

Michael Guralnick stod for konferansens avslutningsforedrag, og han tok for seg hovedpunktene i utviklingen innenfor tidlig intervensjon i førskolealder. Du finner mer

informasjon om dette og andre foredrag fra konferansen på konferansens nettsted:
<http://www.sunfield-school.org.uk/eci/conference.htm>

For mer informasjon kan du kontakte Barry Carpenter, lederen ved Sunfield-senteret, på barryc@sunfield.worcs.sch.uk

Lisboa, Portugal, desember 2005

En konferanse om tidlig intervensjon i førskolealder ble avholdt i Lisboa 5. og 6. desember 2005. Arrangøren bak konferansen var DGIDC (General Direction for Innovation and Curriculum Development) fra det portugisiske utdanningsdepartementet, og konferansen ble støttet av the Agency.

Målet for konferansen var å kartlegge viktige spørsmål og siste nytt på om tidlig intervensjon i de ulike EU-medlemslandene, å presentere rapporten om tidlig intervensjon som er utarbeidet av the Agency, samt å vurdere betydningen av forskning og opplæring i arbeidet med å øke kvaliteten på disse tjenestene.

I løpet av de to konferansedagene presenterte nasjonale og internasjonale eksperter analyser av viktige aspekter på dette området for de 500 konferansedeltakerne. Den portugisiske statssekretæren for utdanning, statssekretæren for utdanning og rehabilitering samt generaldirektøren for DGIDC understreket konferansens betydning for den videre utviklingen av intervensjonstjenester i Portugal.

For mer informasjon kan du ta kontakt med Filomena Pereira, the Agency Representative Board Member for Portugal, på filomena.pereira@dgidc.min-edu.pt

12. Transatlantisk konsortium for tidlig intervensjon i førskolealder

Europakommisjonen har utpekt prosjektet “Transatlantic Consortium on Early Childhood Intervention” (2001–2005) som et av de viktigste resultatene av samarbeidsprogrammet mellom EU og USA for høyere utdanning og yrkesopplæring. Tre amerikanske og fem europeiske universiteter har samarbeidet om prosjektet: www.transatlanticconsortium.org

Det er definert fire hovedmål for prosjektet:

- å utvide og styrke de politiske føringene, praksisen og forskningen knyttet til barn med funksjonshemminger og deres familier i deltakerlandene,
- å bidra til å forberede fagpersoner for lederstillinger gjennom å tilby tverrkulturell opplæring,
- å etablere et system som sikrer kontinuerlig transatlantisk utveksling av informasjon, og som stimulerer til forskning ved deltakeruniversitetene via teknologibasert interaksjon og utvekslingsbesøk,
- å forberede grunnlaget for etableringen av videre fjernsamarbeid, inkludert utviklingen av et felles gradsprogram.

Hovedresultatene av prosjektet er i tråd med målene. Det er inngått et samarbeid mellom universitetene i EU og USA, som fungerer som en informasjonsressurs for

dagens og fremtidens ledere innenfor tidlig intervensjon, og som bidrar til en videreutvikling og styrking av gjeldende praksis og politikk på området. Langsiktige samarbeid er inngått i form av multilaterale avtaler på politisk nivå.

Totalt 65 fagpersoner og forskere ble tilbudt opplæringsmuligheter, inkludert mulighet for erfaringsutveksling, via avanserte teknologiske løsninger. Til sammen ble det opprettet 104 utvekslingsplasser for studenter innenfor rammene av samarbeidet. I tillegg er det utarbeidet en internasjonal læreplan som skal iverksettes ved deltakeruniversitetene. Formålet er å legge til rette for kartlegging og anvendelse av nasjonale og internasjonale synsvinkler og oppfatninger tilknyttet arbeidet med barn og tidlig intervensjon i førskolealder.

På globalt nivå og med utgangspunkt i en stadig mer mobil befolkning, innebærer det langsiktige humanitære og økonomiske fordeler å sikre intervensjonstjenester som er tilpasset behovene og ressursene til den enkelte familien og det enkelte barnet. Det er både nødvendig å øke de internasjonale investeringene på dette området og å gi fagpersoner en opplæring som gjør dem kompetente til å håndtere utfordringene ved et flerkulturelt samfunn. Dette vil sikre at resultatene fra prosjektet styrker praksisen i EU og USA, og at de også kan komme til anvendelse i andre land og kulturer.

For mer informasjon om det transatlantiske konsortiet kan du kontakte Franz Peterander, professor ved universitetet i München, på peterander@lrz.uni-muenchen.de

Produksjonsinformasjon

Utgiver: European Agency for Development in Special Needs Education

the Agency får støtte fra deltakerlandenes utdanningsdepartementer – dette omfatter EU-landene samt Island, Norge og Sveits. Malta, Slovenia og Slovakia deltar som observatører av the Agencys arbeid. the Agency mottar også støtte fra EUs institusjoner.

Synspunkter uttrykt i EuroNews av enkeltpersoner gjenspeiler ikke nødvendigvis den offisielle holdningen til the Agency eller dets medlemsland.

Gjengivelse av utdrag fra nyhetsbrevet er tillatt hvis det klart opplyses om kilden. Elektroniske versjoner kan du få på the Agencys internettside:
www.european-agency.org

Sekretariat

Østre Stationsvej 33
DK – 5000 Odense C, Danmark
Tlf.: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Brussel-kontor

3 Avenue Palmerston
BE-1000 Brussel, Belgia
Tlf.: +32 2 280 33 59
brussels.office@european-agency.org

Nettside: www.european-agency.org

Hvis du ønsker flere eksemplarer av dette nyhetsbrevet eller andre opplysninger om the Agencys arbeid, kan du ta kontakt med the Agencys nasjonale koordinator i Norge, Marit Hognestad, Marit.Hognestad@utdanningsdirektoratet.no.

Redaktører: Amanda Watkins, Ole Lissabeck-Nielsen, Cor Meijer

Grafisk produksjon: Cadenza 3D - www.cadenza-3d.co.uk

Oversatt av: Kvalitekst AS

Trykkeri: Halstan & Co. Ltd. <http://www.halstan.co.uk/>

Tilgjengelig på:	Dansk	Italiensk	Spansk
	Engelsk	Latvisk	Svensk
	Estisk	Litauisk	Tsjekkisk
	Finsk	Nederlandsk/flamsk	Tysk
	Fransk	Norsk	Ungarsk

Gresk
Islandsk

Polsk
Portugisisk

ISSN: 1560-2389

Sommer 2006

Utgivelsen av dette nyhetsbrevet er støttet av Europakommisjonens generaldirektorat for utdanning, opplæring, kultur og flerspråklighet:

http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/index_en.htm